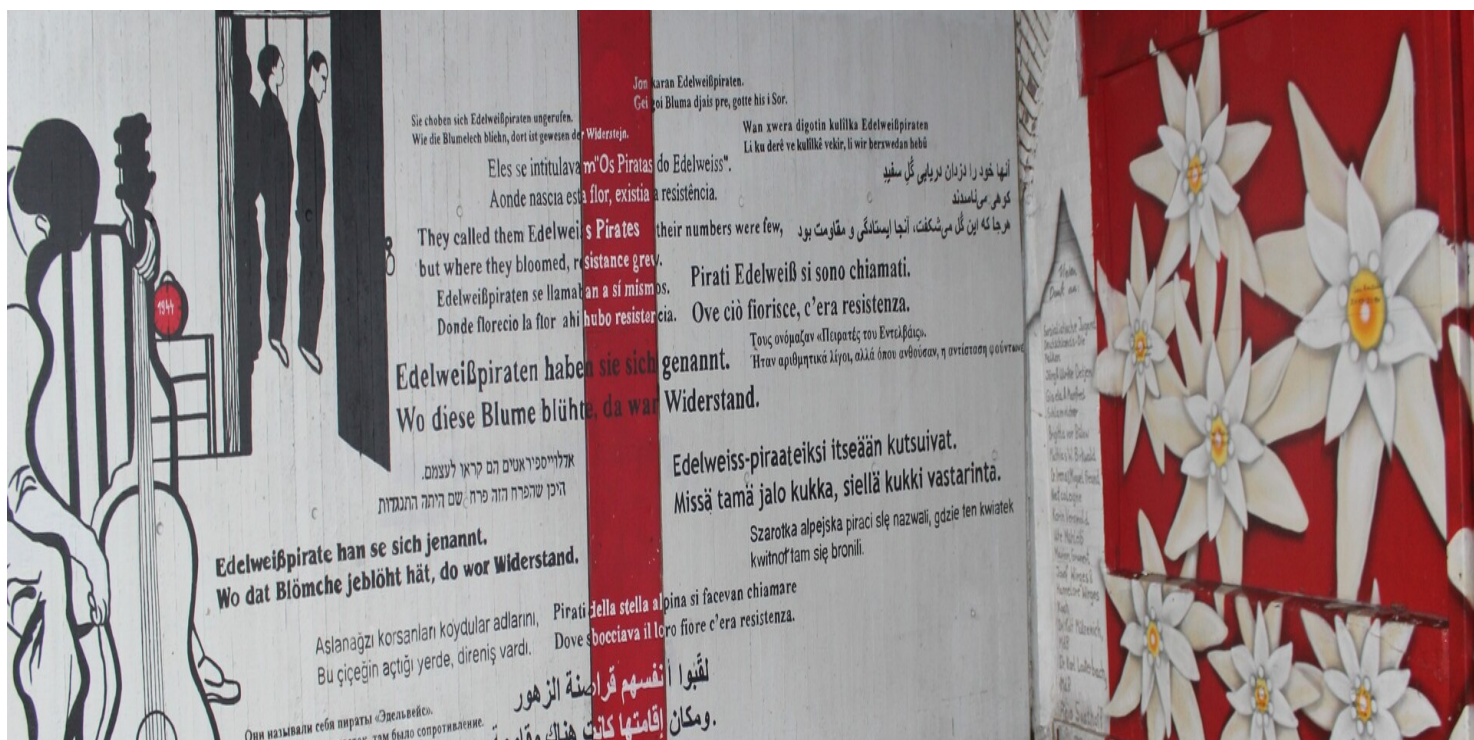

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/niemcy/93052,Szarotkowi-piraci.html>

Fot. Wikimedia Commons/domena publiczna (autor: Markoz)

ARTYKUŁ

Szarotkowi piraci

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa

Autor: JOANNA LUBECKA 06.07.2022

Hitler, a szczególnie Goebbels, zdawali sobie sprawę, jak ważne jest pozyskanie młodzieży niemieckiej dla idei narodowosocjalistycznej i jej zaangażowanie w konkretną działalność organizacyjną. W tym celu powstały masowe organizacje młodzieżowe – dla chłopców Hitlerjugend, a dla dziewcząt

Bund Deutscher Mädel (Związek Niemieckich Dziewcząt).

Istniały jednak również luźne grupy młodzieży (m.in. Szarotkowi Piraci), reprezentujące różne ideologie, które łączyła niechęć do nowego reżimu i sposobu życia narzuconego przez nazizm. I choć były to ruchy marginalne, to jednak warto o nich pamiętać, nie tylko dlatego, że stanowiły barwną i ciekawą alternatywę dla brudnych organizacji młodzieżowych, ale może przede wszystkim dlatego, że niektórzy członkowie za kontestację reżimu nazistowskiego zapłacili swoim życiem.

Inspiracje i powstanie Hitlerjugend

Pod koniec XIX wieku w Niemczech powstał ruch młodzieżowy „Wandervogel” (Wędrownie ptaki). Trudno mówić o jednolitej ideologii dla rozproszonych grup młodzieżowych, z pewnością jednak łączyła je wspólna wizja młodości, oparta na wartościach takich jak odpowiedzialność, umiłowanie przyrody, ale również patriotyzm, rozumiany jako szacunek do przeszłości i kultywowany często poprzez działalność społeczną, górskie wędrowki, wspólne śpiewanie. Ważną postacią dla młodzieży niemieckiej był pisarz Karol May, autor słynnej opowieści o Winnetou. Naziści uznali go jednak za niebezpiecznego pacyfistę i antyrasistę i ostatecznie zakazali publikacji jego książek. W 1933 r., po przejęciu władzy przez Hitlera, uznano, że zdobycie wpływów wśród młodzieży może okazać się strategicznym krokiem dla sukcesu nowej ideologii. Rozpoczęły się więc próby politycznego zagospodarowania ok. 100 tysięcy młodych ludzi zorganizowanych w około 1200 organizacjach. Istniejąca już od 1922 r. organizacja niemieckiej młodzieży nazistowskiej Hitlerjugend (HJ) rozpoczęła akcję konsolidacyjną.

Od marca 1939 r. wszyscy młodzi Niemcy (10 - 18 lat) byli zobowiązani do pełnienia służby w Hitlerjugend: alternatywne formy zorganizowania młodzieży stawały się nielegalne. Mimo jednak kar i prześladowań, luźne organizacje młodzieżowe, zwane przez nazistów „dzikimi grupami”, nadal istniały.

Hitlerjugend była organizacją ściśle zhierarchizowaną, o niemal wojskowej strukturze i przede wszystkim

jednolitej, „jedynie słusznej” ideologii. Akcja konsolidacyjna do pewnego stopnia odniosła sukces, ale ci, którzy nie poddali się indoktrynacji i przymusowi, tym bardziej usytuowali się po stronie opozycyjnej, kontestacyjnej. O ile na początku lat trzydziestych XX w. Hitlerjugend liczyła jedynie 25 tys. chłopców w wieku powyżej 14 roku życia, o tyle po zdobyciu władzy przez Hitlera liczba ta zaczęła drastycznie rosnać. W 1933 r. wynosiła ok. 2 mln 300 tys., a w 1939 r. już 7 mln 700 tys. członków. Do Hitlerjugend przyjmowane były również dziewczęta, dla których stworzono wyspecjalizowane organizacje (Bund Deutscher Mädel – Związek Niemieckich Dziewcząt, Glaube und Schönheit – Wiara i Piękno).

Nielegalna alternatywa

Rozporządzenie z 25 marca 1939 roku zobowiązywało wszystkich młodych Niemców w wieku od 10 do 18 roku życia do pełnienia służby w HJ. Tym samym wszystkie alternatywne formy zorganizowania młodzieży stawały się nielegalne. Mimo kar, a z czasem również prześladowań, luźne organizacje młodzieży, zwane przez nazistów „dzikimi grupami”, nadal istniały. Przybierały często kontestacyjne nazwy np. Harlem - Club, Navajos (od plemienia Indian). Najliczniejszą i działającą w zasadzie w całej III Rzeszy byli Edelweißpiraten (Szarotkowi Piraci), których znakiem rozpoznawczym była szarotka, wpięta w klapę marynarki lub koszuli. Można było ich poznać również po charakterystycznym stroju: krótkich spodenkach, białych skarpetach, butach trekkingowych, kraciastych koszulach, dziewczęta często nosiły białe bluzki i niebieski spódnice (często regionalne), nieodłącznym atrybutem była również gitara.

Wyrazem buntu było nielegalne podróżowanie (bez zezwoleń) i organizowanie zabronionych już wówczas obozów „pod namiotem”, na które monopol miał już tylko Hitlerjugend. „Dzikie grupy” z pewnością działały antysystemowo, choć ich motywacją w latach 30-tych był przede wszystkim sprzeciw wobec stylu życia, narzuconego młodym ludziom przez reżim Hitlera. Nie łączyła ich żadna wspólna ideologia – wprost przeciwnie, różnili się stosunkiem do religii, poglądami społecznymi, lecz wspólnie protestowali przeciwko ograniczaniu ich praw. Z czasem do tej działalności dołączali się „uciekiniery” z HJ, a nawet młodzi dezercerzy z Wehrmachtu. Wraz z rozpoczęciem wojny, a szczególnie po przegranej przez Rzeszę kampanii stalingradzkiej, niektóre z grup zdecydowały się na zaostrezenie form oporu.

Działalność

Podstawowa działalność Edelweißpiraten polegała na drobnych działaniach dywersyjnych. Zasadnicze znaczenie miały akcje ulotkowe i malowanie napisów na ścianach. Piraci informowali w jednym ze swoich raportów:

„(...)w marcu i kwietniu 1944 roku każdej nocy słuchaliśmy angielskich audycji, w ten sposób uzyskiwaliśmy najnowsze informacje. Potem robiliśmy ulotki. Teksty na nich były różne, np. »Amerykanie stoją u granic Rzeszy! Precz z Hitlerem! Precz z nazistowskimi bestiami!«”.

Stałym elementem były ciągłe konfrontacje siłowe z oddziałami HJ, mające w niektórych miastach charakter „walki gangów” o konkretne dzielnice. Piraci mieli w nich małe szanse, gdyż w latach 30. członków HJ chętnie w takich walkach wspierali bojówkarze z SA. Wiele grup Piratów pomagało dezterterom, czasem również ukrywającym się Żydom. Niektóre, kierowane przez bardziej doświadczonych przywódców, decydowały się na współpracę z ruchem oporu, nawiązywały kontakty ze spiskowcami z Wehrmachtu. Jedną z takich grup utworzył w Kolonii Hans Steinbrück, uciekinier z obozu koncentracyjnego. Członkowie tej grupy starali się pozyskać broń, aby w momencie ewentualnego zamachu dołączyć do ruchu oporu. Jak informuje w sprawozdaniu z 30 stycznia 1945 r. prokurator generalny Kolonii:

„Edelweißpiraten są odpowiedzialni za zabicie 5 przywódców politycznych, 1 SA-manna, 1 członka HJ, 6 funkcjonariuszy policji i 2 Gestapo”.

Reakcje władz

W początkowej fazie działalności władze widziały w ruchach młodzieżowych raczej porażkę systemu edukacji i propagandy, a nie przejawy ruchu oporu. Zdarzały się aresztowania Piratów, ale po ogoleniu im głowy i zastraszeniu, zazwyczaj puszczano ich wolno. Jednak im więcej akcji organizowali Piraci, tym ostrzejsze były reakcje władz. 25 października 1944 roku Ernst Kaltenbrunner, szef Głównego Urzędu Bezpieczeństwa Rzeszy, wydał „Instrukcję w sprawie zwalczania band młodocianych”, zgodnie z którą młodych ludzi traktowano jako wrogów państwa i zdrajców. Takie zaostrenie przepisów skutkowało aresztowaniami, przesłuchiwaniami, a nawet torturami. Z czasem aresztowanych Piratów wysyłano do obozów koncentracyjnych lub do karnych kompanii wojskowych. Jeden z nich wspomina, że byli oni wysyłani na pola minowe, aby w ten sposób je rozminować. Większość z nich zginęła. 10 listopada 1944 r. w Kolonii bez wyroku sądu wykonano publiczną egzekucję przez powieszenie 13 członków Edelweißpiraten. Najmłodszy z nich, Bartolomäus Schink, miał 16 lat.

Trzech członków kolońskiej grupy Piratów otrzymała w 1984 roku medal „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata”, wśród nich był również Schink.

COFNIJ SIĘ